

УСТОЙЧИВЫЕ СРАВНЕНИЯ С КОМПОНЕНТОМ-ОРИЕНТАЛИЗМОМ – ЭТНОСИМВОЛОМ УКРАИНЫ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (43)

УДК 811.161.2+81'373.46

DOI:10.24144/2663-6840/2020.1(43).169–173

Кузнецова І. Устойчивые сравнения с компонентом-ориентализмом – этносимолом Украины; кількість бібліографічних джерел – 14; мова російська.

Аннотация. Неоспорим факт, что в результате многовековых исторических, культурных и соседских контактов в языки славян в довольно большом количестве проникали ориентализмы. Они прочно закрепились в лексическом составе славянских языков как в своем исконном значении (соответствующем языку-оригиналу), так и в переосмысленном, по-новому интерпретированном на славянской почве. Этой теме посвящено немало лингвистических и культурологических работ. Украинский язык в этом плане не исключение. Историческая лексикология изучает причины, время и пути проникновения и адаптации ориентализмов в украинском языке. Заимствования-ориентализмы составляют значительный шар украинской лексики. Судьба заимствований различна: они либо остались в языке-реципиенте экзотизмами, либо в результате экстралингвистических факторов усвоились им настолько, что стали символами национальной культуры. Показательна в этом плане судьба ориентализмов *лелека* ('аист'), *шаровары*, *кобза* в Украине. Цель настоящего исследования – выявление семантико-функциональных особенностей ориентализмов в украинских сравнениях. В данной статье на примере этих лексических единиц рассматривается фразеобразующий потенциал и семантико-функциональные особенности этих заимствований-ориентализмов, ассоциирующихся с Украиной, в составе сравнительных конструкций. Исследование показало, что рассмотренные ориентализмы настолько прочно вошли в фонд украинского языка, что давно не воспринимаются в языке-реципиенте как чужеродный элемент, напротив, они стали этносимволами в украинской лингвокультуре, продуктивны в словообразовательном плане (это осталось за рамками статьи), функционируют в устойчивых сравнениях, в том числе образно-поэтических. Однако этномаркированность, видимо, и наложила ограничения на их фразеологический потенциал: по сравнению с ориентализмами, не ставшими маркерами украинской культуры (барабан, базар, кавун, казан и пр.), они фразеологически менее активны, не частотны в составе устойчивых сравнений в качестве эталона, мерила действия, качества и т. д.

Ключевые слова: языковые контакты, ориентализмы, заимствование, украинский язык, национальные символы, устойчивые сравнения, образ сравнения.

Постановка проблемы. Межкультурное и межъязыковое взаимодействие славянского и ориентального мира длится не одно тысячелетие. Столь долгий контакт наложил отпечаток на языки народов Славии и Востока, обогатив их заимствованиями из области материальной и духовной культуры, политики и т.д., ибо «нет и не может быть ни одного чистого несмешанного языкового целого» [Бодуэн де Куртэн 1963, с. 140]. История украинского народа тоже тесно связана с судьбами народов Востока; итог этнокультурных связей – ориентализмы, заимствованные украинским языком непосредственно и опосредованно и в той или иной мере освоенные им.

Анализ исследований. Слово *ориентальный* (лат. *orientalis*) имеет семантику 'восточный, свойственный странам Востока'; к *ориентализмам* относят слова, принадлежащие к разным группам тюркских, а также иранских и арабо-семитских языков. Исследование лексики восточного происхождения в украинистике разнопланово. Анализируются лексико-семантические группы тюркизмов [Халимоненко 1995; Масенко 1972], заимствования конкретного периода [Ковалів 1964], влияние на украинский лексический фонд языков авар, болгар, угров, печенегов, половцев, татар с указанием, от кого и в какие периоды своего развития украинский язык почерпнул наибольшее количество ориентализмов [Данилюк 2011], прошедших все этапы освоения (фонетические, семантическое, морфологические). Судьба заимствований различна: они либо

остались в языке-реципиенте экзотизмами, либо полностью усвоились им. Причем в отдельных случаях эти слова настолько укоренились в заимствующем языке, что «в результате переосмысления и экстралингвистических факторов приобрели новый концептуальный смысл, став символами самобытной культуры отдельных славянских народов» [Хмелевский 2018, с. 118]. Показательна в этом плане судьба ориентализмов *лелека*, *шаровары*, *кобза* в Украине [Хмелевский 2018, с. 119–120].

Цель статьи – рассмотреть фразеобразующий потенциал и семантико-функциональные особенности некоторых заимствований-ориентализмов, ассоциирующихся с Украиной, в составе сравнительных конструкций.

Методы и методики. Необходимый материал извлечен из словарей устойчивых сравнений украинского языка и сети Интернет. Основной метод обработки фразеологического материала – синхронно-описательный.

Изложение основного материала. Орнитоним тюркского происхождения *лелека* известен восточно- и южнославянским языкам: рус. «*лелек* 'белая цапля, *Ardea alba*', также 'аист', укр. *лелека* 'аист', болг. *лелек*, сербохорв. *лелек*. Через тур., азерб., крым.-тат. *läiläk* 'аист', крым.-тат. *lägläk*) [Фасмер 1986, с. 478]; в сербский и хорватский языки персизм *лејлек*(*лелек*), *lejlek* (*lelek*) вошел через турецкий: «tur. *leylek* < pers. *leklek* (u ar. *takođe läqläq*)» [Škaljić 1966, с. 433]. Но только в украин-

скої культурі слово стало еталоном образно-поетических порівнянь, що ілюструють строки: *Облітав сердега море й землі, як лелека* [Наталя або дві доли разом]. Поэма Мих. Макаровського. 1848]; Ніч і тільки зорі за вікном, Ніч, усе поснуло тихим сном... Тільки сон мій так далеко *Відлетів, немов лелека* <...>¹; Ти відправилась у тишу, *наче лагідна лелека*. Ти не бійся, моя пташко, ти поспи – я біля тебе [Аннич О. Колискова для донечки «Лелека»]; Дитинство, *мов лелека*, десь *відліта* далеко [Юрківський Ю. Летять лелеки]²; Моє ріднесьне село, Я за тобою так сумую. <...> Я, *мов лелека*, в снах своїх *Литаю* над тобою [Огренич Р.Ф. Моє село]³; Де б я не був, а все же думками лечу в Донеччину свою. *Лечу, неначе та лелека*, дивлюся радісно кругом і шахту згадую далеко, де працював я юнаком⁴; Ми збережемо свою Батьківщину, *Наче лелека* під вірним крилом. Ми відбудуємо сильну країну З тими, кому зараз не все одно! [Панасюк Х. Нас не зламає холодна байдужість]⁵; Моя душа *немов лелека* Моя зоря така далеко А в синім морі гуляє доля Чому без неї така неволя? [Шпак М. Лелеки]⁶; Сумно, мов я в чорну хмару ввійшла, я сумую *мов лелека* [Savchenko, Khmelevskiy 2017, с. 56]; Я дуже сумую, жаданий без тебе. <...> Я на тебе коханий чекаю. Де ти? *Кличу, мов біла лелека*. Загубилась у мріях, блукаю... [Калинина-Харламова Л. Дуже скучила]⁷. Можна помітити, що тексти відображають стереотипні представлення українців об аисте як символі любові к рідній землі, отчому краю, материнської любові, пам'яті серця, жіночої грусти-печалі без любимого, тоске. Приведем обширну цитату, ілюструючу символіку пернатого в Україні: <...> ми творимо загадку про людину і кажемо: «Облітав, мов лелека, усі моря і землі», – відгадкою такої загадки-порівняння є не ти сама уся, а людина, що вижджала у пошуках щастя у далекий край, людина, що повернулася, не знайшовши щастя в далекому краю <...>, ми творимо загадку про людину і кажемо: «Стоїть, мов лелека, й крила опустив», – відгадкою такої загадки-порівняння є не ти сама уся, а парубок, який ніяк не знайде собі пари, щоб одружитися, у кого одруження стоїть на одному місці, як ти, біла лелеко, стоїш на своєму гнізді <...> [Голобородько В. Біла лелека]⁸. Резюмую, приведем слова М.С. Хмелевського: «Аист (лелека) на Україні вважається священною птахом, оберігаючою домашній очаг і приносячою сімейне щастя і благополуччя. <...> Концептуальне переосмислення це заимствование приобрело именно в українській культурі і українському менталітеті, де оно обросло особливою символікою, приметами, леген-

дами» [Хмелевский 2018, с. 120], стало образно-поетическим порівнянням. Лексема настільки вошла в український мовний вжиток, що використовується для тлумачення малопонятних слів, наприклад, лекс. *быцок, боцан* – ‘лелека’ [Вархол, Івченко 1990, с. 152]. Тем не менше дане названня птахи не стало фразеологічно значимим еталоном устійчивого порівняння, характеризується воспроизводимостью і являється одиницею мови як системи (в відмінні, наприклад, від лексеми *бусел*, ставшої образом порівняння во многих фразеологізмах). Словарну «прописку» отримали лише два порівняння: *шия як у лелеки; ноги як у лелеки* [Добролюба 1997, с. 37, 38], ср. також со строками: *У нього ноги, як у лелеки. Худі, довгі*, з довгими ступнями. <...> Андрій водить блакитними очима за нянею. І повільно випростовує *худі, як у лелеки, довгі ноги*⁹.

Друге слово, значиме для української лінгвокультури, – *шаровари*, «укр. шаравари. Через тюрк. посредство заимств. из ир. *šaravāra- ‘штаны’ (*šcaravāra-), нов.-перс. šālvār – то же, откуда и греч. σαράβαρα, σαράβαλλα ‘штаны’, ср.-лат. Saraballa» [Фасмер 1987, с. 410] (такую же орфографію лексеми в українській мові ми бачимо в словарі Б.Д. Гринченка [Т. 4, с. 485]). Персидський прототип відображений в застарілій книжній формі *шальвары*. При заимствовании значення слова сузилося: це частина українського народного *мужського* костюма (у народів Востока це елемент і жіночої одягу). І хоча шаровари – це частина національної одягу різних східних народів, «тільки на Україні вони сьогодні виступають в якості національного етносимвола і відображача української самобитної культури», приче «не всієї географічної території України, а тільки Подніпров'я, де знаходилися адміністративні і військові центри українського казачества – сечи (для Західної України це вже не вважається етносимволом)» [Хмелевский 2018, с. 119]. Особливістю казачьих шаровар – ширина, ср. с описанием их у Н.В. Гоголя в «Тарасе Бульбе»: «шаровари, як Чорне море завширшки, з силою складок і зборок, обперезані золотим очуром». Этот признак фасона лег в основу порівняння *шаровари, мов Чорне море* [Гурин <http://abetka.ukrlife.org/obrazno.htm>], здесь шаровари виступають в ролі об'єкта порівняння. А о рум'яном чоловіку в Черняхівському р-ні Житомирщини говорять: *червоний як шаровари на козакові* [Добролюба 2003, с. 93–94].

Назва струнного щипкового музичного інструмента *кобза* було заимствовано запорозькими казаками у тюрків (ср. тур. *kopuz* ‘разновидность гитары, арфы’, тат. *kubyz* ‘скрипка’ [Фасмер 1986, с. 268]). Як бачимо, інструменти не мають нічого загального, крім названь. Со временем інструмент типу лютни с короткою шийкою став «одним из символів української самобитної народної культури. <...> Образ кобзы і кобзаря <...> унеквеліччя і зробив знаменитим символом України далеко за її межами <...> Т.Г. Шевченко в своєму поетическому збірнику “Кобзарь”» [Хмелевский

¹ <http://tekstovnet.ru/17/Sofiya-Terletska/tekst-pesni-tilki-sonmiy-tak-daleko-vidletiv-nemov-leleka>

² <https://teksty-pesenok.ru/rus-yuyurkvsjij/tekst-pesni-letyat-leleki/1956460/>

³ <https://books.google.ru/books?id>

⁴ https://galya.ru/catd_new_page.php?id=5160132

⁵ <https://www.pisni.org.ua/songs/4291583.html>

⁶ <https://x-minus.me/track/4768/лелеки>

⁷ <https://stihi.ru/2014/07/20/931>

⁸ <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=13781>

⁹ <http://catholicnews.org.ua/andriy-z-nogami-yak-u-leleki>

2018, с. 120]. Эталонном сравнения слово стало в выражении *На речах – наче (як) на кобзі* [Номис 1993, с. 165; Грінченко 1996, Т. 2, с. 259], построенном по той же структурно-семантической модели, что и *На словах, як на цимбалах; На словах, як на варганах, а на ділі, як на балабайці* [Номис 1993, с. 165]; *На словах, як на гусях* [Добролюжа 2003, с. 67], в которой варьируются образные конкретизаторы – наименования музыкальных инструментов.

Итоги. Исследование показало, что рассмотренные ориентализмы настолько прочно вошли в фонд украинского языка, что давно не воспринима-

ются в языке-реципиенте как чужеродный элемент, напротив, они стали этносимволами в украинской лингвокультуре, продуктивны в словообразовательном плане (это осталось за рамками статьи), функционируют в устойчивых сравнениях. Однако этномаркированность, видимо, и наложила ограничения на их фразеологический потенциал: по сравнению с ориентализмами, не ставшими маркерами украинской культуры (барабан, базар, кавун, казан и пр.), они фразеологически менее активны, не частотны в составе устойчивых сравнений в качестве эталона, меры действия, качества и т. д.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бодуэн де Куртенэ И.А. Избранные труды по общему языкознанию: в 2 т. Т. 2. Москва: Изд-во АН СССР, 1963. 378 с.
2. Вархол Н., Івченко А. Фразеологічний словник лемківських говірок Східної Словаччини. Братіслава: Словацьке педагогічне видавництво, Пряшев: Відділ української літератури, 1990. 160 с.
3. Грінченко Б.Д. Словарь української мови: в 4 т. Репринтне видання. Київ: Лексикон, 1996.
4. Данилюк Н.М. Орієнталізми в українській мові. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации»*. Сімферополь, 2011. Т. 24 (63). № 2. Ч. 2. С. 408–412.
5. Добролюжа Г.М. Идеографічний словник поліських народних порівнянь з компаративними об'єктами – назвами тварин. Київ: Волинь, 1997. 52 с.
6. Добролюжа Г.М. Красне слово – як золотий ключ. Житомир, Волинь, 2003. 160 с.
7. Ковалів П. Лексичний фонд літературної мови Київського періоду Х–XIV століть. Запозичення. Нью-Йорк: Наукове товариство ім. Т. Шевченка, 1964. Т. II. 329 с.
8. Масенко Л.Т. З гідронімії тюркського походження басейну Південного Бугу. *Структурні рівні мови і методи їх дослідження*. Київ: Наукова думка, 1972. С. 139–142.
9. Номис М. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Передрук видання 1864 року з додатками. Київ: Либідь, 1993. 768 с.
10. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка: в 4 т. Т. 2. Москва: Прогресс, 1986. 672 с.
11. Халимоненко Г.І. Тюркізми у професійно-виробничій лексиці української мови. Ч. 2. Лексика вівчарства. Київ: Київський університет, 1995. 75 с.
12. Хмелевский М.С. Концептуальное переосмысление тюркизмов, ставших национальными символами славянских народов. *Межэтническое взаимодействие в поликультурном образовательном пространстве: проблемы языкового взаимодействия и межкультурной коммуникации: сб. научн. ст. по итогам Всероссийской научно-практической конференции* (Чебоксары, 26–27 ноября 2018 г.). С. 118–124.
13. Savchenko A., Khmelevskiy M. «Над кем смеєтесь?», или о специфике создания комического в украинском языке (на примере романа О. Черногуза «Аристократ из Вапнярки»). *Językoznawstwo*. 2017. № 1(11). С. 53–66.
14. Škaljić A. Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku. Sarajevo: Svjetlost. 1966. 662 s.

REFERENCES

1. Boduen de Kurtene I.A. (1963). Izbrannyye trudy po obshchemu yazykoznaniiyu: v 2 t. T. 2. [Selected Works on General Linguistics: In 2 Volumes. Vol. 2]. Moskva: Izd-vo AN SSSR. 378 s. [in Russian].
2. Hrinchenko B.D. (1996) Slovari ukrainskoi movy: v 4 t. Repryntne vydannia. [Dictionary of the Ukrainian language: In 4 Volumes. Reprinted edition]. Kyiv, Leksykon [in Ukrainian].
3. Danyliuk N.M. (2011) Orientalizmy v ukrainskom yazyke [The orientalisms in Ukrainian Language]. *Uchenye zapiski Tavricheskogo natsionalnogo universiteta im. V.I. Vernadskogo. Seriya «Filologiya. Sotsialnye kommunikatsii»*. T. 24 (63). № 2. Ch. 2. S. 408–412 [in Ukrainian].
4. Dobroliozha H. (1997) Ideografichnyi slovnyk poliskykh narodnykh porivnian z komparatyvnymy obyektamy – nazvamy tvaryn [The ideographic dictionary of the Polesie national similes of comparable objects – the names of animals]. Kyiv: Volyn, 52 s. [in Ukrainian].
5. Dobrolozha H. (2003) Krasne slovo – yak zoloty kliuch [Beautiful word – like a Golden key]. Zhytomyr: 2003. 160 s. [in Ukrainian].
6. Fasmer M. (1986) Etimologicheskii slovar russkogo yazyka: v 4 t. T. 2. [Etymological Dictionary of the Russian Language: In 4 Volumes. Vol. 2]. Moskva: Progress, 672 s. [In Russian].
7. Kovaliv P. (1964) Leksychnyi fond literaturnoi movy Kyivskoho periodu X–XIV stolit. Zapozychennia [Lexical Fund of the literary language of the Kiev period of the 10th–14th centuries. Borrowednie]. Nyu-York: Naukove tovarystvo im. T. Shevchenka. T. II. 329 s. [in Ukrainian].

8. Masenko L.T. (1972) Z hidronimii turkskoho pokhodzhennia baseInu Pivdennoho Buhu [From the hydronymy of the Turkic origin of the southern bug basin]. *Strukturni rivni movy i metody yikh doslidzhennia*. Kyiv: Naukova dumka. S. 139–142 [in Ukrainian].
9. Nomys M. (1993) Ukrainski prykazky, pryslyvya i take inshe [Ukrainian Sayings, Proverbs and so on]. Peredruk vydannia 1864 roku z dodatkamy. Kyiv: Lybid, 768 s. [in Ukrainian].
10. Savchenko A., Khmelevskiy M. (2017) «Nad kem smeyotes'?', ili o specyfike sozdaniya komicheskogo v ukrainskom yazyke (na primere romana O. Chernohuza «Aristokrat iz Vapniarki») [«What are you laughing at?» – about the specifics of creation of comic effect in Ukrainian (on an example of the novel by O. Chernohuz «Aristocrat from Vapniarka»)]. *Językoznawstwo*. № 1(11). S. 53–66 [in Russian].
11. Khalymonenko Gh.I. (1995) Tiurkizmy u profesiyno-vyrobnychiiy leksycki ukrainskoi movy [Turkisms in the professional and industrial vocabulary of the Ukrainian]. Ch. 2. Leksyka vivcharstva. Kyiv: Kyivskyy universytet, 75 s. [in Ukrainian].
12. Khmelevskiy M.S. (2018) Kontseptualnoe pereosmyslenie tyurkizmov, stavshikh natsionalnymi simvolami slavyanskikh narodov [Conceptual transfer of turkisms, which became national symbols for slavonic nations]. *Mezhetnicheskoe vzaimodeistvie v polikulturnom obrazovatelnom prostranstve: problemy yazykovogo vzaimodeistviya i mezhkulturnoi komunikatsii: sb. nauchn. st. po itogam Vserossiiskoy nauchno-prakticheskoy konferentsii* (Cheboksary, 26–27 noyabrya 2018 g.). S. 118–124 [in Russian].
13. Škaljić A. (1966) Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku. Sarajevo: Svjetlost, 662 s. [in Croatian].
14. Varkhol N., Ivchenko A. (1990) Frazeolohichniy slovnyk lemkiivskyykh hovirok Skhidnoi Slovacchyny [Phraseological dictionary of the Lemko dialects of Eastern Slovakia]. Bratislava: Slovacke pedagogicne vydavnyctvo, Pryashev: Viddil ukrainskoi literatury. 160 s. [in Ukrainian].

SET COMPARISONS WITH THE ORIENTALISM-COMPONENT – THE ETHNOSYMBOL OF UKRAINE

Abstract. It is an undeniable fact that as a result of centuries of historical, cultural and neighborly contacts, orientalisms penetrated the languages of the Slavs in quite large numbers. They are firmly fixed in the lexical structure of the Slavic languages both in their original meaning (corresponding to the original language) and in a reinterpreted on the Slavic background. Many linguistic and cultural works are devoted to this topic. The Ukrainian language is no exception in this regard. Historical lexicology studies the causes, time and ways of penetration and adaptation of orientalisms in the Ukrainian language. Adoptions of Oriental languages make up a significant layer of Ukrainian vocabulary. The result of borrowings varies as they either remained exotisms in the recipient language, or as a result of extralinguistic factors, they acquired it so much that they became symbols of national culture. The fate of orientalisms *leleka* ('stork'), *sharovary* ('bloomers'), *kobza* ('a musical instrument') in Ukraine is indicative in this regard. The purpose of this study was to identify the semantic and functional peculiarities of the Ukrainian orientalisms in comparison. In this article, using the example of these lexical units, we consider the phrasemaking potential and semantic and functional features of these orientalisms associated with Ukraine, as a part of comparative constructions. The study showed that the orientalisms considered are so firmly included in the Ukrainian language fund that they have not been perceived as a foreign element in the recipient language for a long time, on the contrary, they have become ethnic symbols in Ukrainian linguistic culture, productive in word formation (this is left out of the scope of the article), operate in similes, including figurative and poetic. However, ethno-marking, apparently, imposed restrictions on their phraseological potential, for compared with orientalisms that did not become markers of Ukrainian culture (*bazar*, etc.), they are phraseologically less active, not frequency in stable comparisons as a reference, measure of action, quality.

Keywords: language contacts, oriental loanwords, Ukrainian language, national symbols, similes, the basis of comparison.

СТІЙКІ ПОРІВНЯННЯ З КОМПОНЕНТОМ-ОРІЕНТАЛІЗМОМ – ЕТНОСИМВОЛОМ УКРАЇНИ

Анотація. Незаперечним є факт, що внаслідок багатомісячних історичних, культурних і сусідських контактів у мові слов'ян у досить великій кількості проникали орієнталізми. Вони міцно закріпилися в лексичному складі слов'янських мов як у своєму первинному значенні (відповідало мові-оригіналу), так і в переосмислено, по-новому інтерпретованому на слов'янському ґрунті. Цій темі присвячено чимало лінгвістичних і культурологічних робіт. Українська мова в цьому плані не виняток. Історична лексикологія вивчає причини, час і шляхи проникнення й адаптації орієнталізмів в українській мові. Запозичення-орієнталізмів складають значний пласт української лексики. Доля запозичень різна: вони або залишилися в мові-реципієнті екзотизмами, або в результаті екстралінгвальних чинників засвоїлися настільки, що стали символами національної культури. Показова в цьому плані доля орієнталізмів *лелека* ('аист'), *шаровари*, *кобза* в Україні. Мета цього дослідження – виявлення семантико-функціональних особливостей орієнталізмів в українських порівняннях. У цій статті на прикладі цих лексичних одиниць розглядається фраземотвірний потенціал і семантико-функціональні особливості цих запозичень-орієнталізмів, які асо-

цінуються з Україною, в складі порівняльних конструкцій. Дослідження показало, що розглянуті орієнталізми настільки міцно увійшли в фонд української мови, що давно не сприймаються в мові-реципієнті як чужорідний елемент, навпаки, вони стали етносимволами в українській лінгвокультурі, продуктивні в словотвірному плані (це залишилося за межами статті), функціонують у стійких порівняннях, зокрема образно-поетичних. Однак, етномаркованість, очевидно, і наклала обмеження на їх фразеологічний потенціал: у порівнянні з орієнталізмами, які не стали маркерами української культури (*барабан, базар, кавун, казан* і ін.), вони фразеологічно менш активні, не частотні у складі стійких порівнянь як еталон, мірило, дія, якість тощо.

Ключові слова: мовні контакти, орієнталізм, запозичення, українська мова, національні символи, стійкі порівняння, образ порівняння.

© Кузнєцова І., 2020 р.

Ірина Кузнєцова – кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики початкової освіти Чуваського державного педагогічного університету ім. І.Я. Яковлева, Чебоксари, Росія; <https://orcid.org/0000-0003-2038-5879>

Irina Kuznetsova – Candidate of Philology, Associate Professor of the I. Yakovlev Chuvash State Pedagogical University, Cheboksary, Russia; <https://orcid.org/0000-0003-2038-5879>